

27.04.2023

UPA2023/60

Naalackersuisut Parisimi isumaqatigiisummi Kalaallit Nunaata nunap immikkoortuatut nangaassuteqarnerata atorunnaarsinneqarnissaanik danskit naalackersuisuinut nalunaaruteqarnissamut aamma Naalagaaffiit Peqatigiit Silap Pissusianut Isumaqatigiissutaannut, UNFCCC-mut, nalunaaruteqarnissamut peqquneqarnissaat pillugu Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut.

(Nunalerinermut, Imminut Pilersornermut, Nukissiutinut Avatangiisinullu Naalackersuisoq)

Glasgowimi nunarsuarmi mingutsitsinaveersaarnissaq pillugu ataatsimiinnermi, COP26-mi, Nunarput Parisimi isumaqatigiisummut ilanngutitinneqarnissanik siunertalimmik nunarput sinnerlugu atsioqatigiittoqarpoq. Tamanna 2021-mi novembarimi pivoq.

Parisimi Isumaqatigiisut ukiakkut atsiorneqarsimasoq Siumup ilisimaleramiuk, arlalinnik avammut Siumut ilisimatitsissuteqarpoq, isumaqatigiisut nunatsinnut atuutsinneqassappat suut mianersorfissaaneriniq sammivilinnik. Taakku aallaqqaatigalugit tikissavakka.

Siumut isumaqarpoq, apeqqutini pingaaruteqarluinnartuni – tamatsinnullu annertuumik kinguneqartussaasuni - Naalackersuisut inatsisartunik tunuliaquteqaratik sulilersinnaanngitsut. Aaliangikkat nunatsinnut pingaarutilerujussuit innuttaasunik taakkulu qinigaannik peqataatitsinani ingerlanneqartalissappata, annertuumik ernumassutissaqalissasugut Siumut isumaqarpoq.

Siumumilli maluginiaquarput, Aningaasanut Inatsimmut 2022-imoortumik partiit atsioqatigiinnermikkut tunuliaqutseeqataasimanerat, tassanilu Siumut kisimi atsioqataanngitsaq.

Parisimi isumaqatigiisummut Nunarput pissutissaqavissumik peqataasinnaannani 2016-mi oqariartorpoq. Taamani Naalackersuisuussut ilaatigut tunngavilersuutigaat, nunarsuup immikkoortuani allaanerusunik atugassaarluni ineriartornissamut periarfissaqartoqartariaqartoq, Parisimilu 2015-imi isumaqatigiisutigineqarsimasumi tamanna periarfissaqarluartitsinngitsutut nalilerneqartoq. Tupinnanngilaq pingaartumik aatsitassarsiornissaq eqqarsaatigalugu Naalackersuisut taamak inississimmamata, tassami ineriartortitsisinnaaneq annertuumik akornusersorneqartussaasoq oqariartuutigineqarpoq.

Taamani Naalackersuisut Parisimi isumaqatigiisummut nangaassuteqarsimanerat, tassungalu tunngavilersuisimanerat, tunngaviusumik ullumikkut allanngorsimanngitsut Siumut isumaqarpoq.

Nunatta ineriartornissaanut aningaasarsiorfissanillu nassaarsiornissaanut suli immikkut inissisimanissarput pisariaqartipparput. Nunat ineriartorfioersimasut assignagit allaanerusumik atugassaqarnissatsinnik pisariaqartitsinerput allanngorsimanngilaq.

Nunatta aningaasarsiorfiusinnaasunik nutaanik ujarlertuarnissaanut sapinngisamik periarfissaqarluarnissaa Siumup pingaartitaraa, aamma aatsitassat pineqartillugit qinngornernik akoqarsinnaasut sumilluunniit nassaasaasinnaasut, inatsisit atuuttut tunngavigalugit nalilersuilluareersimanerullu kinguneratigut, ilanngullugit.

Apeqput ullumi sammisarput inuiannut kalaallinut imaannaannani inissisimavoq, tassami mianersoqqissaarnata iluareqqusaarlutalu Parisimi isumaqatigiissummut inuiaqatigiittut pituttorneqassagutta, aningaasarsiornikkut ineriartornissarput annertuumik innarlerneqarsinnaasoq Siumut isumaqarpoq.

Qanorluunniit nunatut ineriartoqqittariaqartutut inissisimavugut, aamma namminersulersimanerput suli ima ineriartortissimatiginngilarput, sutigut tamatigut inuiattut kiffaanngissuseqarnerput pigilersimallutigu – taamaaqqajannngilaq. Suli apeqputini arlaqartuni naalagaaffiup ungalusimasaani inuuvugut. Naammattumik namminiussuseqartigata, inuussutissarsiornikkut ineriartorfissatuarisavut inuiassuarnut pituttorneqarnertigut aanngartinneqassanngillat.

Siumumilu tamannarpiaq isumakulunnartutut isigaarput. Inuiaqatigiittut inuiattullu uagut ineriartornissatta killilersorneqalinnginnissaa allanit pingarnerujussuulluni inissisimavoq.

-

Siorna apriliimi Naalackersuisut maanna atuuttut pilersinniarneqalermata, suleqatigiit akunnerminni apeqput una ilanngullugu isumaqatigiissutigaat, ima oqaasertalerlugu:

Parisimut isumaqatigiissut inuiaqatigiinnut qanoq sunniuteqassanersoq pillugu misissuiffigeqqissaarneqassaaq, siusinnerpaamillu ukiakkut 2022 Inatsisartunut aalajangiiffigisassanngorlugu tunniunneqassaaq.

Suliassaq taanna Naalackersuisut ingerlassimavaat, inerniliunneqarallartullu Inatsisartunut maanna oqaluuserisassanngortinneqarput.

Naalackersuisut tunngavilersuinerminni ilaatigut oqarput, sunniutaasussanik nalilersuinerup takutikkaa, Danmarkip mingutsitsinernut annikillsitsinissamut siunnerfiinut tunngatillugu, Kalaallit Nunaat pisussaaffilerneqarani inissisimassasoq aamma uagut nammineerluta

mingutsitsinnginnerunissamut siunnerfissanik aalajangersaalluta suliaqarsinnaasugut. Ilanngullugit Naalakkersuisut allapput, tamakku saniatigut misissueqqissaarnerup takutissimagaa, nunatsinni gassinik silaannarmik kissatitsisartunik aniatitsinerata annikillisinnaanut tunngavissaqarluartoq, aamma Parisimi isumaqatigiisummut ilaalernermi suliaqarfiit aalajangersimasut ilaatinnginneqarsinnaasut.

Naalakkersuisut tunngavilersuutaat misissuisitsisimanerminnillu saqqummiussaataat paasilluarpaavut, aamma qularutiginnilarput, Naalakkersuisut saqqummiussaataat ataatsimut isigalugit atuaraanni, qanoq paasinnittariaaseqarneq tunngavigalugu assigiinngiaartumik paasineqarsinnaasut. Taamaattumik suli nalilersueqqinnissamut suliaqartugut Siumut isumaqarpoq.

-

Apeqqummut tunngatillugu suleriaqqinnissami tullinnguuttussatut isigisavut arlaqarput, suli qularnaatsumik annertunerusumillu paasisaqarfigilluarnerunissaanik pisariaqartitsiffiusutut isigisavut. Qulaajarneqarnerusariaqartutut nalilikkatta ilaat tulleriiaalaassavakka:

Naalakkersuisut namminneq suliamut nalilersuisitsisimaneranni erserpoq, Kalaallit Nunaat, Naalagaaffiit Peqatigiinnut nammineq ilaasortaangimmat, Parisimi isumaqatigiisut pillugu namminerisaminik iliuusissanik tassunga tunniussisnaangitsoq, iliuusissatullu Naalakkersuisut siunniussassaataat Danmarkip tunniussassaanut ilaatinneqartassasut. Tamanna qanoq periuseqarfigineqarlunilu pisussaaffilersuisanersoq Naalagaaffeqatigiit akunnerminni erseqqissumik isumaqatigiisutigeqqaartariaqaraat Siumut isumaqarpoq.

Naalagaaffiup inatsilerituuata (Kammeradvokatip) Naalakkersuisut suliaqartigisaat naapertorlugu nalilersuisimanermini oqaatigaa, Parisimut isumaqatigiisummut Kalaallit Nunaata nangaassuteqarnera atorunnaassappat, tamanna isumaqassasoq, nunarput Danmarkimut ilanngutitiinnarneqassasoq, tassani Naalagaaffeqatigiit ataatsimut isumaqatigiisutaattut Parisimi isumaqatigiisut isigineqalissammat - tamanna aamma isumaqassasoq, Kalaallit Nunaat pineqartumut inatsisitigut pituttorneqassasoq. Tamatuma pisariaqavissumik Naalagaaffeqatigiit akunnerminni erseqqissumik isumaqatigiisuteqartariaqarneranik oqariartortoq Siumut isumaqarpoq.

Isumaqatigiisummut Kalaallit Nunaat ilanngutissappat, erseqqissumik ilisimasariaqakkat ilagaat, Danmarkip maannamut mingutsitsinerminik annikillisaatissatut ilisimatitsissutigisimasai - siunissami ilisimatitsissutigineqartartussanut sanilliullugit annikinnerusinnaangitsut - uagut Naalagaaffeqatigiit akunnitsinni ataatsimut ilisimatitsisalernissatsinnut Nunatsinnut qanoq sunniuteqassanersut. Uagut ineriartornissarput pillugu piffissap ilaanni mingutsitsinerussagutta,

apeqqut Naalagaaffeqatigiit akunnerminni erseqqissumik periusissanik isumaqatigiissusiorfigisimasariaqaraat Siumut isumaqarpoq.

Aallaqqaammulli Parisimut isumaqatigiissummut nangaassuteqarnitsinnut tunngatillugu oqariartuutigaarput, pineqartumut ilanngutissagutta, taava nunatta aningaasatigut iluaqutigisinnaasai aamma ajoqutigisinnaasai erseqqissumik qulaajarneqartariaqartutut isigigipput paaseqqissaartariaqarippullu. Inuiaqatigiinnut qanoq kinguneqartitsisoqassanersoq erseqqissumik nalorninaatsumillu ilisimassallugu pingaartoq Siumut isumaqarpoq.

Siumuminngaanniit isumaqarpugut, ilumut nunarsuarmioqatigiit - pingaartumik suliffissuaqarnikkut ineriartortitsiviusimasut – erngerlutik ilisimasimagunikku nunanut suli naammattumik suliffissuaqarfinngorsimangitsunut aamma Nunat inoqqaavinut qanoq pineqartoq sunniuteqassanersoq, qularutiginnginnatsigu qangarsuarlu aaqinniagassaqaarsimassagaluartut.

Nunat uatsitut inissisimasut killiffimmi imaanaangitsumi inissisimavugut. Suliffissuaqarnikkut ineriartortitsiviusimasut Siumup ima inississinnaangitsutut isigai, nunat suli naammattumik suliffissuaqarfinngorsimangitsut imaluunniit aningaasarsiornikkut ineriartornerunissamik pisariaqartitsisut pilliutigalugit imminnut saligaatsunngortinniarsarissasut.

Nunarsuarmioqatigiittut immitsinnut pisussaaffilersuinerput oqimaaqatigiittumik ingerlanneqassasoq Siumut isumaqarpoq, oqimaaqatigiittumillu pissusilersornissaq Naalagaaffeqatigiit akunnerminni ingerlatissagaat Siumup naatsorsuutigilluinnarpaa.

-

Siumut mingutsitsinninnissamut siunertanut soorunami akerlilersuisunngornaviangilaq, taamaattoq sillimaffigisariaqakkavut tamaasa ilanngullugit tamatsinnut toqqissisimanartumik ingerlaqqinnissarput partiittut kissaatigaarput.

Taamaattumik Siumup kissaatigaa, ataatsimiititaliamut susassaartumut suliaq ingerlateqqinneqassasoq, tassanilu torersumik piffissaqarfiusumillu nalilersuinerit ingerlaqqissasut.

Siumumiillu piumasaraarput ataatsimiititaliami apeqqutit qulaajarlugillu akissutissarsinissaat pisariaqartoq, ilaatigut aamma makku ilanngullugit;

- Inuiaqatigiinnut qanoq aningaasatigut iluaqutitaqassava?

- Aningaasat 100 mia. USD nunatsinnut qanoq iluaqutitaqarsinnaappat, aammalu nunarput pissarseqataasinnaava?
- Angallannikkut aammalu assartuussinikkut qanoq sunniuteqassava, ikummatissanut atuinissamut annikillisisinissamut qanoq pisussaaffeqarnerulissaagut, tamannalu qanoq inuiaqatigiinnut aningaasatigut sunniuteqassava?
- Sanaartornermi atortut qanoq piumasaqaasersorfigineqalissappat, tamannalu inuiaqatigiinnut qanoq sunniuteqarlunilu akeqassava?
- Aningaasarsiorfinnut nutaanut suut aporfiulersinnaappat?
- Avataaniit aningaasanik attartorniarnermi pineqartoq iluaqutitaqarpa?
- Nunaqarfinni isorliunerusuni kiassarnikkut ikummatissanillu atuinerit, piumasaqaatit sakkortusinerisigut piumasaqaatit suussappat?
- Eqiterunnermik kinguneqarsinnaanera ernumanaateqarpa?
- Nunarput Naalagaaffiup Danmarkip pineqartumut ingerlatsineranut, Nunarput qanoq namminerisamik inissisimassava?
- Nunatta tatisimaneqarani inissisimanissaa qulakkeerniarlugu Naalakkersuisut Danmarkimut isumaqatigiissuteqarnissamut peqataassappat, aamma qaqugu qanorlu tamanna aaqqissuunniarneqarpa?

Taama Siumuminngaanniit oqaaseqarluta ataatsimiititaliamut susassaqtumut ingerlateqqipparput, sulilluarnissaannillu kissaappavut.

Mala Høy Kúko, Siumut